

Самур

№ 10 (152) 2003-йисан 21-ноябрь

1992-йисан январдилай акъатзава

ЦИЙИВИЛЕР

КУЫ ЕК ГУЗВА

Хусиятчивал вилик тухун патал Азербайжандин гьукуматди талукь майшатриз ара датлана куьмек гузва. Цинин йисуз гьукуматдин бюджетдай Хусиятчивилиз Куьмекзавай Милли Фондуни гьисабдиз 57 миллиард манат пул куьчарун кьетI авунва.

Икьван гагьди фондуниз 46 миллиард манатдилай гзаф пул куьчарнава. И пул 46 шегьерда ва районда 260 хусиятчивилин субъектдин инвестициядин проектар кьилиз акъудун патал серфзава. Дуьзгьун менфят кьачуртIа, хусиятчивилин майшатар патал чара авунвай кредитди йисан эхирдалди мадни 5 агъзур кас кьвалахдив таъминардай мумкинвал гуда.

МЕНФЯТ КЪАЧУДА

Виридуьньядин Пулдин Такъатрин Корпорацияди (МФК) Баку-Тбилиси-Жейгъан твар ганвай нафтадин маршрут арадал гьизвай тешкилатриз гьелелиг 125 миллион доллар кьван пул гун кьетI авунва. Санлай и проектдин кьимет 3,6 миллиард доллар я. И ва Азери-Чирагъ-Гуьнешли проектар кьилиз акъудун патал 6,8 миллиард доллар герекзава.

МФК-ди гьисабзавайвал, Азери-Чирагъ-Гуьнешли проект кардик кутуртIа, республикади 20 йисан кьене 29 миллиард доллар менфят кьачуда. Нафтадин линия чIугвадай вахтунда пуд уьлкведа - Азербайжанда, Гуржистанда, Туркияда санлай 10 агъзур кас кьвалахдив таъмин жеда.

АЛАКЪА ХЪСАНАРЗАВА

Хуьреринни шегьерин арада телефондин алакъа хъсанарун патал республикадин талукь министерстводи герек тир вири тедбирар кьилиз акъудзава. Эхиримжи вахтара анжах Захъатала райондин 19 хуьре 6352 нумрадин электрондин АТС-ар кардик кутунва. Захъаталадай Белокандиз физвай 25 километрдин кабелдин магистрал кьилляй кьилди кьайдадик кутунва. Кьебеле райондин Заражан хуьре, гьакIни Белокан райондин 7 хуьре 2048 нумрадин электрондин АТС-ар арадал гьанва.

Зардаб, Ужар ва Астара районрин меркезра авай АТС-ра 256, Лерик ва Ярдимлы районрин АТС-ра 128 нумрадин алава аваданлухар туькьурнава.

АРАЛАР ХУЪЗВА

"Къафкъаздин маралар хуьн" твар ганвай проектдин рекъяй Виридуьньядин Вагъши Тебиатдин Фондуни Захъаталада семинар кьиле тухвана. Проектда фикирда кьунвайвал, Къафкъаздин маралар хуьн ва артухарун гзаф важиблу я. Азербайжандин ни Гуржистандин чилерин гьисабдай арадал гьанвай 60 агъзур гектардин кьурухда Къафкъаздин маралар хуьз башламишнава.

Алай вахтунда Захъаталадин, Къахдин, гьакIни Гуржистандин Азербайжандихъ галаз сергьят тир районрин тамара 290 марал ва 58 маралдин бала ава. Кьил акъуддай ксарин лугъузвайвал, кьведпуд йисалай абурун кьадар 600-далай гзаф хъана кланзава.

АВАДАН ЖЕДА

Кьуба райондин Къечреш хуьр виринриз сейли я. Тебиатди и хуьруьз кьалин тамар, къацу багълар, шуршур булахар бахшнава. Ина ял гьин патал гьар жуьредин кьулай шартIар ава.

Чкадин ва кьецепатан инвесторри Къечрешин ял ягьидай зона мадни гегьеншарун ва аваданла-мишун кьетI авунва. И ниятдалди абур 460 агъзур доллар пул серфда. И пулди ял ягьидай зона мадни абад ийидай, 100 инсан гьакьдай цийи коттед-жар кардик кутадай мумкинвал гуда.

УФТАН ХЪАЙИ РУШАР ЧИ

И иер лезги рушари цинин йисуз кьиле фейи волейболдай республикадин чемпионатдин I туруна II чка кьунва.

КIела → 5 ч.

ЧIАЛАН ИЛИМДА ВАКЪИА

А.Г.Гуьлмегьамедован "Эминан гьакьикъат. II. Мягькем ибарайрин словарь. Терсеба словарь. Гафарин тикрарвилин словарь." ктаб лезги чIалан илимда вакъиа я.

Чи твар-ван авай алим, академик А.Гуьлмегьамедова эхиримжи йисара кьиле тухвай ахтармишунар, са гафни авачиз, лап зурбабур я. Гьа жергедай яз алимдин винидихъ твар кьунвай, 2002-йисуз Магъачкъалада басма хьанвай и ктабни адан сад лагъай ктаб (Эминан гьакьикъат. I. ЧIалан словарь. Магъачкъала, 1998.) хьиз гзаф гереклуди ва кьиметлуди я.

Сад лагъай ктабдин давам тир кьвед лагъай ктабдин кьетленвал са шумуд лайихлувиликай ибарат я. Ина сифте яз пуд гафарган - Етим Эминан эсерра авай мягькем ибарайрин гафарган, Етим Эминан чIалан терсеба гафарган ва гафарин тикрарвилин гафарган гьатнава.

Алимдин зегьметдиз кьимет гун патал са бязи месэляяр рикIел хкун бес я: мягькем ибарайрин гафарган гьам Дагъустандин, гьамни лезги лексикографияда сад лагъай тежриба я. А.Гуьлмегьамедовал кьведдалди Дагъустанда шииратда ишлемишнавай мягькем ибарайрин гафарган садани туькьурнавач. ЧIалан терсеба гафарганни Дагъустандин чIалан илимда сифте яз А.Гуьлмегьамедова арадал гьанва. Гафарин тикрарвилин гафарган чи чIала сад лагъай тежриба я. И жуьредин гафарганди Етим Эминан чIала авай гафар гьикьван мукьвал-мукьвал ишлемишнаватIа чирдай мумкинвал гузва.

Алимди туькьурнавай терсеба

гафарган чIал ахтармишзавайбуруз, шиирар кьхьизвайбуруз герек кьведа. И гафарганди чIалан рифмаламиш жезвай гафарин паяр жагъуриз куьмек гуда. Гафарган гьакIни чIалан морфологиядин рекъяй ва гафар арадиз атунин ва абур дегиш хьунин месэляяр гьалун патай кьиметлу чешме жеда.

Академик Агьмедулла Гуьлмегьамедован ктабди мад гьилера субутзава хьи, Етим Эминан чIалан тамам кьамат арадал гьун патал адан чIалал тухузвай кьвалах лезги чIалан илимда гьамишалух ва чарасуз рехъ яз кьуна вилик фена кланзава.

"САМУР"

ЧАКАЙ КХЪЕНАЙ...

Самур вацI тирвал кеферпатан ва кьиблепатан вилайтра кьекъвей вахтунда завай и уьлкведин ва адан агъалийрин гьакьиндай бегьем малуматар киватIиз хъана. Лезгийяр исягь, зегьметдал рикI алай, хуьруьн майишатдихъ галаз машгьул инсанар я. Абурун кIвалер са бязибуру фагьумзавайвал, дьаведив кьадайвал арадал гьанвай эцигунриз ухарбур туш. Милли архитектурадал бинеламиш хъана эцигнавай, яшамиш хьун патал вири кьулайвилер авай и гегьенш ва иер кIвалери гьасятда фикир желбда. Лезгийрин кьилихар, ацукьун-кьарагьун, адетар фикирда кьуртIа, абур дьаве кIани инсанар я лугъуз жедач. Амма абур герек тир вахтунда чапхунчийриз жаваб гуз алакьдай женгчи инсанар я.

Р.ЭРКЕРТ,
немсерин алим.

Садрани жуваз гзаф чиди лугьумир, валайни гзаф чидайбур ава.

Лезги халкьдин мисал.

ЦИЙИВИЛЕР

КЪУБА

Къецепатан карчир Къубадиз фад-фад къевезва. Азербайжандин Милли Олимпиядин Комитетди са варз инлай вилик районда кардик кутунвай Олимпиядин комплекс къвердавай дуъньядин уълквейрин спортсменрин меркездиз элкъевезва. Къецепатан 10-далай гзаф уълкведи чпин спортсменар Къубада маш-гзул хъун патал закар ганва.

Эхирирми йисара районда туризм иллаки вилик физва. Ина чи уълкведин ва къецепатан уълквейрин туристар патал йисан вири вахтара ял ягъидай 8 комплекс эцигна кардик кутунва. И комплексри чкадин агъалийрикай 400 кас къвалахдалди таъминардай мумкинвал ганва. Къил акъуддай ксари лугъузвайвал, цийи дараматар эцигун патал 50 миллиард манат пулдин такъатар серф авунва.

Районда арадал гъанвай цийи эцигунрик къвалер, мектебар, медениятдин тавханаяр, телефондин станцияр, алишверишдин меркезар, ярмаркаяр акатзава. Тек са эхирирми къеве йисан къене Къубада 1500 хизан цийи къвалериз кучъ хъанва. Санлай 7 хурье цийи мектебар, 10 хурье АТС-дин дараматар эцигнава.

Лагъана къанда хьи, эхирирми йисара хурьун майишатни вилик физва. 120 агъзурдалай гзаф агъалияр яшамиз жезвай Къуба районда алай вахтунда 200-далай гзаф фермервилдин майишатар ава. Фермерри, гъакини къилди майишатрин къвалахдарри санлай гъар йисуз 33 агъзур тон техил, 94 агъзур тондив агакъна майвар гъасилзава. Райондин багълар 15 агъзур гьектардилай яртух хъанва.

Гъамиша алишверишдалди тафаватлу хъайи Къубада и кар мадни вилик физва. Районда 8 чехи ва 186 гъевчи алишверишдин меркез, 2 эцигунрин материалар маса гузвай база, вичихъ 600 чка авай базар, санлай чпихъ 310 чка авай 2 ярмарка кардик кутунва. Анжах гъа и 2 ярмаркада 1000 касди къвалахзава.

Къецепатан ва чкадин карчийри Къубада "Lonq - Forest", "Къуба", "Седерек" тварар ганвай 3 ял ягъидай зона ва база арадал гъанва.

Йисятда Къубада чкадин 2 телекомпаниди агъалийриз къуллугъзава.

КЪАХ

йир къачузва.

Чехи Къафк-бъаздин къибле центера экляй хъанвай, вичин чилерин 30 процент тамарикай ибарат тир, са шумуд халкъдин веклар стха хъиз, санлай яшамиз жезвай Къах район йисалайсиз хъсанвилчихъ дегъиш жезва. Эхирирми 7 йисан къене хурьун майишатдин магъсулар гъасилун къведра артухарнава ва гила районди и рекъай гъар йисуз 43 миллиард манатдилай гзаф хийир къачузва.

Къанни вад йис къван тир Къах шегъердин агъалийри хъвадай цихъай дарвал члугъаз. Гила и месъла гъялнава ва шегъер къилий-къилиз цивди таъминарнава.

Шегъердин "Генжлик" твар ганвай массивда вири куъчяр асфалт авунва ва къвалериз газ члугунва. Къеве паркни къуд булах шегъервийрин ихтиярда вуганва.

Райондин хурьери аваданламишзава. Гуъллуъ хурье 220 аял паталди цийи мектеб гегъеншарзава. Цинин йисуз райондин мектебар патал 120 миллион манатдин аваданлухар къачунва. Къахингилой хурье къеве муъгъ эцигнава.

Райондин къадим хурьерикай тир Илисуда медениятдин кзурух тешкилнава. Ина авай XVIII асирдиз талуъ къеле цийи къилелай туъкълур хъийизва. И кар къилиз акъудун патал республикадин талуъ министерстводи 190 миллион манат къван пулдин такъатар серфда.

Къум ва Алибейли хурьерин медениятдин тавханаяр цийи къилелай туъкълур хъувунва. Гила шегъердин медениятдин тавхана ва Исмаил Дагъустанлудин къвал-музей туъкълурзава.

Къахдин минерал яд виринриз сейли я. Алай вахтунда и яд "Илгъам" фирмади ва вад гъевчи карханади гъасилзава. И йикъара Илису ва Суьскен хурьера минерал яд гъасилдай мад къеве цех кардик кутунва.

РАСУЛ ГЪАМЗАТОВАН

ВЕСИЯР

Дагъларихъни эхир жеда къван. Дагъларини чпин дуънья дегъишарда къван. Рехи куклушдилай вичин такабурлувални камаллувал къатуниз жедай, вири дуъньядиз вич алай чка чирзавай Дагъустандин виридалайни къакъан дагъ тир Расул Гъамзатов. "Шаиррин шаир", "асирдин инсан" хътин тварар къачур члехи устад. Ам тек са авар халкъдин ваъ, Дагъустандин, дуъньядин вири халкъарин шаир я. Гила вич дуъньяда амачтлани, члалар сиверай-сивериз физвай шаир. Агъадихъ чна члехи шаирдин камаллу гафар - весияр гузва.

аваз умуърда къевезва.

Дагъвиди къеве затл къевелай хвена къанда: вичин бармакъни вичин твар. Бармакъ - адан къаник къил квайдавай хуъз жеда. Твар - рикле цай авай касдивай хуъз жеда.

Ахварай аватайла гъульгагди ягъаиди хъиз къудгъунна къарагъмир. Сифте ваз ахварай вуч акунатла гъадакай фикир ая.

Инсандиз рахаз чир хъун патал къеве йис герек жеда, сив хуън (буш гафар талгун) патал пудкъад йис.

Дагъвийри лугъуда: "Герек авачиз гапур къакъарай акъудмир. Эгер акъуднатла - ягъа! Акъ ягъа хьи, атлуни балкъан санлай рекидайвал."

Гъаки ятлани, гапур акъуддалди виликамаз куън адан хъивилчихъ инанмиш хъана къанда.

Зи бубади лагъанай: чарадан чарара гъил къекъуърдаиди, чарадан жибинра гъил къекъуърдайдаз тешпигъ я.

Дагъви дишегълидиз пакамахъ къула цай хъувунна, накъ авур хурекдикай хизандиз бес жедай къван амай пай чими хъийиз къан жеда. Амма садлагъана ракарчихъ мугъман къевезва. Накъан хурек амай къажгъан тадиз къулалай вахчуна, цийи хурек эцигна къанда.

Мехъерин вахтунда жегъилар чамран, чпин юлдашдин, яр-дустунин патав къатл хъана ацкънава, амма садлагъана абур къарагъуниз мажбур жезва, вучиз лагъайтла къвализ аборулай яшариз члехи инсанар атанва.

Фикирарни гъиссер дагълара мугъман хъиз хабар таганмаз, эвер таганмаз къведда. Гъабурвайни мугъмандихъай хъиз катиз, я чуънуьх жез хъун мумкин туш.

Чи дагълара мугъманар гъевчибурни члехибур, важиблукбурни туширбур жедач. Лап гъевчи мугъман чаз важиблу я, вучиз лагъайтла ам мугъман я. Лап гъевчи мугъман къвалин лап члехи иесидилай гъурметлуди жезва. Вич гъинай ятла жузунни тавуна чна мугъман яргълламаз къаршиламиззава, цлуз мукъва вилик квай чкадал, ястухрал ацукъарзава.

Жуван фикирар чуънуьхмир. Чуънуьхна хьи, ахпа гъинал эцигнайтла рикле аламукъдач. Мискъи инсанни гъаки тушни? Чуънуьхай пулар авай чка рикелай фена вичин мискъивилелай абур къадарзава.

Амма жуван фикирар масадазни гумир. Багъа алат нинид чкадал аялдив вугана виже къведдач. Аялди ам хада, я къадарда, я вичин гъил-туб атлуда.

Абуталиба лагъана: шляпа ада Лев Толстояндаз ухшар авайди къачуна, ахътин къил гъинай гъидатла?

Лугъуда хьи: твар а касдинди хъсанди я, ам вич гъихътин инсан жедатла яраб?

Кларасдикай авунвай гапур гъикъван гуъзелди хъайитлани, адалди гъич цидибни тукивиз жедач. Адалди анжах марфадин гъалар регъятдиз къатлиз жеда.

Нинияр эвлениш хъуналди аялар жедач. Аялдиз суъннет ийидай вахтунда адаз алдатмишун патал цлару цлакул къалурда. Амма цлару цлакулдалди суъннет ийиз жедач, хуъцуъ чкълунли герек я.

Са малийвиди лагъана: "Чи хурьуз къевезвай инсан рекъин куънтлел агакъзамазни ам хъсан инсан яни тушни заз гъасятда чир жеда".

Са къубачивиди лагъана: "Къизил ва я гимиш гъаки чеб чпелай са затни туш. Арадал къанзавайди устлардин къизилдин гъилер я".

Дагъвийри лугъуда: чи дагълара вичиз акси са векъ жегъин тийидай хътин азар авай туш.

Зи къепин къилихъ заз дидеди лагъай мани зи рикле яшамиз тахъай, ада ван тавур са югъни, са декъикъани авач. И мани - зи вири манийрин къеве я. Ам за жуван юргъун хъанвай къил эцигдай хуъцуьган я, ам зун дуъньяда гъаз къевезвай шив я. Ам къарих члавуз за мет яна хъвадай булах я. Ам заз чим гузвай къул я, ингъе, зун гъа чим

Цуьквер гъикъван жуъреба-жуъре хъайитлани къунчи гъакъван гуъзел хъун ашкъара тушни мегер. Цава гъикъван гзаф гъетер хъайитла ам гъакъван экуъ жеда. Хважамжанни чилин вири рангар квайвилей гъакъван гуърчег я.

Лугъуда хьи: шив авачир жавандин паб къуй хъфирай. **Мад лугъуда хьи:** шив патал пулар ва я къамчи авачир жавандин пабни къуй хъфирай.

Лугъуда хьи: лекърез векъ гуз, ламраз як гуз алахъмир. **Лугъуда хьи:** цлар мягъкембур тахъайла гуъзел къвалерни ацахъда.

Лугъуда хьи: вечерез вич лекъ яз ахвар акуна, - къаяд-лай лув гана, аватна лувар хана.

Къамавай циз вич еке вацъ яз ахвар акуна - вичи вич къуд патяхъ гадарна, къумади члугуна, къурун хъувунна.

Шаир дуънья ачух тахъанмаз виш йис виликамаз арадиз атана.

Чал чин тийиз шиирар къыз алахъай инсан сирнав тийижиз гурлу вацъуз жкадарай сефигъдиз ухшар я.

Жузуртла жеда: вучиз инсандиз вилер, япар, мез ганва? Вучиз вилер къвед, япар къвед, амма мез сад ганва? Вучиз лагъайтла, са меци вичин къвенкъелай са гаф лугъудалди виликамаз къеве вилиз акуна, къеве япаз ван хъун лезим я.

Мецелай алатай гаф - им дагъдин тив, сал жигъирдай чамарна гегъенш дуъзернихъ физвай шив тир гъисаб я. Жузуртла жеда - гъеле рикле тахъанмаз гаф дуъньядиз ахъа авун дуъз жедали?

Гъакъан гаф авач. Ам я къаргъиш я, я тлал я, я чирк я, я цуък я, я таб я, я гъакъ я, я экъ я, я мичи.

Дагъустанда са гъевчи халкъ ава. Лакар. Лак члалалди са яхцурни цуд агъзур касдив агакъна инсанар рахазва. Лап дуъз къадар лугъун четин я, вучиз лагъайтла, гъеле члал чир тахъанвай аяларни ава, чпин бубайрин члал рикелай ракъурнавайбурни кими туш.

Лакар тлмил я, амма гъаки ятлани, чилин шардин гзаф пилера абур дуъшуьш жезва. Къван квай дагъдин къешиб накъвадал яшамиз хъун четин яз абур дуъньядиз чкълуниз мажбур хъанай. Вири абур халис пешекарар, устларар я - чекмечияр, заргарар, къелечияр. Бязибур дуъньяйра къевезвеш маниар лугъуз хъана. Дагъустанда лугъуда: "Къарпуз игътиялдалди атлутл - лакви акъатун мумкин я". Хва патакъерехдихъ ракъурдай вахтунда лакви дидеди лугъуда: "Шегъердин къапунай халпа недайла адан къаниз килиг, белки чакай ана кас жеди".

Зун патал халкъарин члалар - цава авай гъетер я. Заз вири гъетер цавун тамам са пад къевдай са еке гъетрез элкълурна къандач. Рагъ аваз-аваз адакай вучда. Къуй гъетерини нур гурай. Къуй гъар са инсандихъ вичин гъед хъурай!

Заз зи гъед - авар члал пара къанда. Зун, гъевчи дагъджини пара къизилар хъун мумкин я лугъудай геологжихъ инанмиш я.

Са хурье къеве дишегълиди сада садаз гъикл сеперар гузватла заз ван хъана:

- Ви аялриз члал чирдай кас вуъз ятла аллагъди гъадан аялрин чан къурай!

- Ваъ, къуй ви аялриз члал чирдай кас вуъз ятла гъадан аялрин чан къурай!

Эхъ, гъа ихътин пис къаргъишарни ава. Амма дагълара хайи члалаз гъурмет тийир инсан вич къаргъишар галачизни гъурметдай аватзава. Дагъви дишегълиди вичин хчин шиирарни эгер абур члур члалалди хъенватла - къелдач.

"Зи Дагъустан" ктабдай

Авайдалай элкъвемир, авачирдахъ гелкъвемир.

Лезги халкъдин мисал.

"MƏHSƏTİ" "SAMUR"UN QONAĞIDIR

1999-cu ildən etibarən Bakının ədəbi həyatına yeni bir qüvvə gəlib. Azərbaycan klassik şerinin görkəmli nümayəndəsi Məhsəti Gəncəvinin adını daşıyan şairlər məclisi ictimai birliyi öz ətrafında istedadlı qadın şairləri birləşdirir. Birliyin öz mətbu orqanı - "Məhsəti" jurnalı nəşr olunur. Bu yaxınlarda isə birlik öz ilk ədəbi almanaxını çapdan buraxmışdır. Burada onlarca şairin şerləri toplanmışdır.

"Məhsəti" bir sıra yaradıcı qurumlarla, o cümlədən Türkiyənin "Könül dostları" şairlər məclisi və onun nəşri olan "Ana" dərgisi ilə əməkdaşlıq edir.

Ləzgi yazarları, onların Azərbaycanda və Dağıstanda fəaliyyət göstərən mətbu orqanları ilə əməkdaşlıq etmək niyyəti ilə "Məhsəti"lilər bu günlərdə "Samur" qəzeti redaksiyasının qonağı olmuşlar. Çay süfrəsi arxasında keçən səmimi görüşdə birliyin sədri Fəridə Ləman məclisin üzvü olan xanımlarla redaksiya əməkdaşlarını tanış etmişdir. Sonra şer yarışması başlanmışdır. Aşağıda həmin şerlərdən nümunələr dərc edirik.

FƏRİDƏ LƏMAN

ŞAHDAĞ

Qudyalçaydı ozanım,
Düzlər yuxu yozanım,
Daşlar yazı yazanım,
Çiçəklərdi nəzənim,
Özün dil tap, qılıqla
Qoy sirrini söyləsin,
Sirlər bəyəm birdimi?..

Dərədəki o bulaq
Xınalıqla yaşıddı,
Xınalığın sirrini
Nəğməsiylə yaşatdı -
Əyil öp dodağından.
Özün dil tap, qılıqla
Qoy sirrini söyləsin,
Sirlər bəyəm birdimi?..

Bu yollardan güc alıb
Babaların ayağı,
hərəsi bir nər idi,
Dağlar isə oymağı.
Bu yollarda göyərüb
Omrün arzu, diləyi...
Özün dil tap, qılıqla
Qoy sirrini söyləsin,
Sirlər bəyəm birdimi?..

* * *

Günəş gün saçıb gəlir,
Düzlər gül açıb gəlir,
Körpə dil açıb gəlir -
Bu diyarın üstünə.

İnsan ağılla gəlir,
Cürət oğulla gəlir,
Vəfa sağ olla gəlir -
Bu diyarın üstünə.

* * *

Bu dağları harayıma çağırıdım,
Zirvə gördüm bulud-bulud saçıyla.
Xınalığın gülümsəyən gözləri,
Gülümsəyir torpağıyla, daşıyla.

Bir qayadan elə bil ki, səs gəlir,
Gəl, açaram ürəyimi, sirrimi.
Bir qayanın əli gəzir saçımda,
Eh, ay bacım, sirlər bəyəm birdimi?..

Yanağında şırım-şırım yaş yeri
həsrətinin göz yaşları qurumaz,
Nadan elə bulandırdı suyum,
Omrüm boyu gözləşəndə durulmaz.

Zirvəsində buludlar kirpik sıxan,
Aç sirrini ağrın alım, a Şah dağ.
Kül altında qalan qor da külləşər,
Çirpi at ki, gur alışsın bu ocaq.

İRADƏ AFƏT

BİR NAĞİL

Bir nağil dünyanın daş yuxusundan,
Boy atıb, qalxırdı üzü günəşə.
Tənha bir ürəyi qış yuxusundan,
Oyadıb axırdı üzü günəşə.

Keçib dənizləri, aşib dağları,
Sədləri sel kimi yıxıb gəlirdi.
Qoparıb ruhunu saran bağları,
Dəli şimşək kimi çaxıb gəlirdi.

Simurg qanadında, aq at belində,
Bir nağil göylərdən yerə enirdi.
Uç bəxt almasını tutub əlində,
Bir nənə dünyaya geri dönürdü.

Şəkildə yuxarıda soldan: Güləmayıl Qazaxlı, Şəfqə Sahibli, Fəridə Ləman, İradə Afət, Pərvanə Nizaməddin. Aşağıda soldan: Pərvanə Zəngəzurlu, Şövkət Zərin Horovlu, Əzizə Ağahüseynqızı.

Nə qədər kiçikmiş, gülüm, bu dünya,
Bax, hardan-haraya üz-üzə gəldik.
Şən - əlçatmaz xəyal, mən - dəli sevdə,
Çaşdıq yolumuz, göz-gözə gəldik.

Adını bilmədən vuruldum sənə,
Aldandım bir şirin baxışına mən.
O gündən kor bəxtim döndü tərsinə,
- Can, - dedim, fələyin qarğışına mən.

Bir ulduz parladı çox uzaqlarda,
Zülmətin bağrında günəş doğmuşdu.
Xoşbəxtlik harada, axı, mən harda,
Bir nağil nə zaman gərək olmuşdu.

harda qarı nənə tapsam, yalvarıb,
Bircə bəxt almaşı ala biləydim.
Ay sevdam, işimiz allaha qalıb,
Kaş bu duamıza "amin" deyeydi.

Deyərimi-deməzmi, bu da bir güman,
Neyləyək, Allahdan ümid kəsilməz.
Ölməmə, özümü yenə aldandan,
Olmayan duaya "amin" deyilməz.

Uca göylərindir hər hökm-fərman,
İstər "amin" desin, istər deməsin.
Bir tək diləyim var ulu Tanrıdan,
Bu sənli nağilin sonu gəlməsin.

GÜLƏMAYIL QAZAXLI

UNUTDUN

"Sevirəm" demişdin bir zaman mənə,
Mənə söylədiyən sözü unuttun.
Əməl eləmədin dilin deyənə,
Doğrunu unuttun, düzü unuttun.
Məgər söylədiyən sözü unuttun.

Yoluna dikilən gözüm var idi,
Məndə hər cəfana dözüm var idi,
Üstünü kül örtən gözüm var idi,
Külü görən kimi közü unuttun,
Mənə söylədiyən sözü unuttun.

Ömrümü puç etdim xülya yolunda,
Bu fani, "beş günlük" dünya yolunda,
İstədim iz olaq sevdə yolunda,
O yola yönələn izi unuttun,
Mənə söylədiyən sözü unuttun.

ÜŞÜYÜRƏM

hava, günəşli hava...
hava, sazaqlı hava...
hava, atəşli hava...
havada təzadə bax,
havadakı şaxtaya,
havadakı oda bax...
Günə də, üşüyürəm,
Qarsa da, üşüyürəm,
İçimdə eşq tonqalı
Varsa da, üşüyürəm.

PƏRVANƏ NİZAMƏDDİN

DALĞALAN BAYRAĞIM

Bayrağım dalğalandıqca
Urəyim döyünür,
Qürur duyur, öyünür.
Onun dalğasında eşidirəm
Mavi Xəzərimin səsini,
Yorulmaz nəfəsini,
Uduram baxdıqca
Azadlıq havasını,
Dərdimin davasını.
Baxdıqca bayrağımın
üç rənginə,

Söz var - gələr keçər,
söz var - dələr keçər.

Azərbaycan atalar sözü

Yarımcıq azadlıq nəyimə gərək,
Göycəm, Qarabağım əgər şəhidsə.
Sevincim, fərəhim yalandı demək,
Şimalım, cənubum bütöv deyilsə.

Şah babam qurduğu məmləkət hanı?
Vuram aranımdan - dağına gedəm.
Çəkəydim içimə Azərbaycanı,
Bəlkə bölünməkdən qoruya billəm.

ŞƏFƏQ SAHİBLİ

GECƏ HƏSRƏTİ

Görüşdük həsrət dolu,
Qaranlıq bir gecədə.
İlahi, sən o gecə,
Əlçatmazdın necə də!

Sözlərin ulduz kimi,
Alışdı, yanıldı -
Sanki sənin gözlündə
Şəfaqlar oyanıldı.

İndi ötən günümüz,
Uzaqdan bizə baxır.
O gecənin həsrəti
Məni yandırır-yaxır.

BU NƏ SİRRDİR?

Damarımdan axan qan,
Eşqimdən xəbər verir.
Məndə də "sən" yaşayır -
Bu nə sehir, bu nə sirr?

Bir sözüne bənd olub,
Sənə səcdə qıllaram.
Sənin ruhuna hopub,
Burda məskən salaram.

Qollarını aç mənə,
Sənə pənah gətirim.
Mən səni gözlərimin
Qarasında itirdim.

ƏZİZƏ AĞAHÜSEYNQIZI

BULUDLAR

Göyü quruldamır, şimşəyi çaxmır,
Yanan ürəyimdə qucağa baxmır.
Ağlayıb doyunca gözüni sıxmır,
Qarala-qarala qaldı buludlar.

O bəzən yeriyir, bəzən dayanır,
Gah ağa, gah da ki, qara boyanır,
Dağlar tək xəyalı, məğrur boylanır,
Qartal tək xəyala daldı buludlar.

Könlüm tək inciyib, könlüm tək dolub,
Göylərin üzündə gəzib, yorulub,
Bulud da göylərin kosağı olub,
Bədnəzər gözlərə naldı buludlar.

Rəssamın əliylə qurulub səhnə,
Buludu ağlamır, quruyub dəhnə,
Sinəsi atəşdən yanan cəməne
Leylək tək qanadın saldı buludlar.

PƏRVANƏ ZƏNGƏZURLU

NƏ FAYDA

İnsan oğlu, demə dünya mənimdir,
Əcəl başın üstün alsın, nə fayda?
Omür karvanının yetibse sonu,
Yüz cür həkim, loğman gəlsə nə fayda?

Nadana çəkilən zəhmət hədərdi,
Tanırım, tuş eyləmə bizə namərdi,
Urəyin çox isə kədəri, dərdi,
Boşalsa nə fayda, dolsa nə fayda?

Yoldan gileylənmə, yol səni yorsa,
Ayın xoş keçməsə, il səni yorsa,
Namərd acı sözlə könlünü qırsa,
Verdiyi qaymaqsız, balsa nə fayda?

Qaxınc edib eylədiyi hörməti,
Bir oyuncaq bilib saf məhəbbəti,
Ucu tutub tale verən qisməti,
Sonradan qiymətin bilsə nə fayda?

Pərvanənin qəlbi vətən yaralı,
Dözə bilmir o dağlardan aralı,
Urəkdə var isə dərdi, məlali,
Danışsa nə fayda, gülsə nə fayda?

ŞÖVKƏT ZƏRİN HOROVLU ÇƏKƏYDİM İÇİMƏ AZƏRBAYCANI

Ölkə tanıyıram yer kürəsində,
Dərəsi bölünə, düzü bölünə.
Ölkə tanıyıram yer kürəsində,
Nəğməsi bölünə, sözü bölünə.

Sağalmır "Gülüstən" vurduğu yara,
Kim atdı imzani, qol çəkən kimdir?
Şımalı, cənublu bu ağalara,
Torpaq ixtiyarın bəs verən kimdir?

Bu torpaq yüz kərə bölünüb pay-pay,
Zəncan iraq düşüb, Ərdəbil uzaq.
Bu torpaq birdisə, nə o tay, bu tay?
Orada, burada qoyulub yasaq.

Getdikcə obalar, kəndlər yadlaşır,
Anamın gözündə yaş da bölünüb.
Yaxın dura-dura yad doğmalaşır,
Ocağında qara daş da bölünüb.

Yarımcıq verilib azadlığım da,
Bir gözüm ağlayır, bir gözüm güllür.
Bu gün şəhid olan Qarabağım da,
Nə qədər günahsız qanlar tökülür.

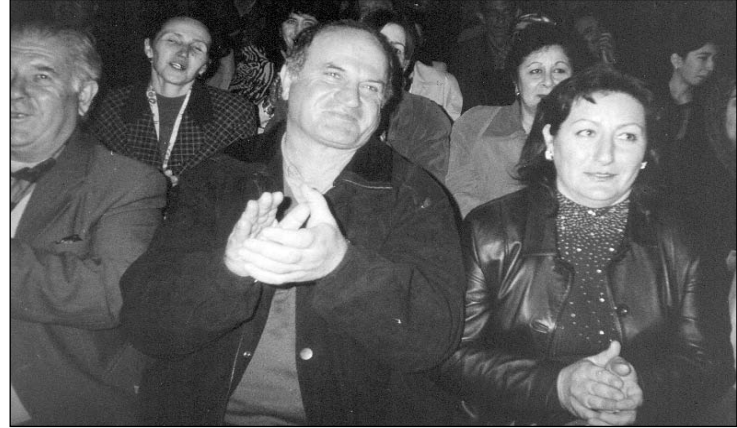
Redaksiyadan: "Samur" qəzetinin yaradıcı kollektivi istedadlı qələm sahibi, şair, jurnalist, alim, Məhsəti Şairlər Məclisi İctimai Birliyinin sədri, "Məhsəti" jurnalının baş redaktoru Fəridə Ləmanı 50 illik yubileyi münasibətilə təbrik edir, ona yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayır.

"Самур" КЖЫЗВА

ЛУБКБАТАН

Алай йисан 9-ноябрдиз Бакудин Лубкбатан поселоқдин медениятдин дараматда "Самур" газетдин редакциядин коллектив келдайбурухъ галаз гурушмиш хъана. Мярекат арадал гъуни виридалайни гзаф чи твар-ван авай интеллигент Мамедагъа Сардарова пай кутуна. Советрин

дал гъун патал Мамедагъа Сардарова, Ягъа Адалова, Гъахъверди Гъахъвердиева, Альбина Жалаловади ва масадбуру члугур зегъмет кылди кьейд авуна, абуроз ва гъакни медениятдин тавханадин кыл Икрам Агъмедоваз разивал кьалурай С.Керимовади ихътин мярекатри инсанар сад-

девирида Къарадагъ Райондин Комсомолдин Комитетдиз регъбервал гайи адахъ ина исъатдани нуфуз ава. Мярекат кыле тухун патал чкадин регъберрин разивал кьачур ада ина яшамш жезвай гзаф лезгийр санал кватнавай.

Мярекатдиз 100-дав агакна инсанар атанвай. Лубкбатанвийри мугъманар цуькверин клунчларивди кьаршиламишна. Поселоқдин твар-ван авай агъсакъларикай Ягъа Адалова ва Гъахъверди Гъахъвердиева мугъманриз хвашкалди лагъайдалай кьулухъ М.Сардарова кватл хъанвайбуруз "Самур" газетдикайни адан коллективдикай куьрелди малумат гана. Ада дидеддин члал, халкъдин меденият ва адетар хуьн патал "Самур"ди кыле тухузвай кваллахдиз, адан журналистри члугъвазвай зегъметдиз члехи тир кьимет гана ва газетдихъ галаз алаквалу са бязи месэлайрикай ихтилатна, гъар са халкъди вичин члалал акъатзавай газетдиз куьмек гун чарасуз тирди кылди кьейд авуна.

Ахпа "Самур" газетдин кылин редактор Седакъет Керимовадиз гаф гана. Ада Лубкбатанда яшамш жезвай лезгийрихъ галаз редакциядин алакъяар мягъкемарун, ина газет кхъизвайбурун кьадар артухарун вичин мурад тирди лагъана. Мярекат ара-

садав агудзавайди ва келзавайбурухъ галаз гурушмишвилер фад-фад кыле тухун важиблур тирди баян авуна.

Келдайбуру чпин риклин гафар лугъуз эгечлайла, мярекат мадни гурлу хъана. Элет поселоқдай атай Фезагъир Пашаева "Самур" газетди чи халкъдин уьмуьрда кьугъгъвазвай ролдикай рахайдалай гуьгъуьниз лезги члалалди вичин шиирар келна. Ада гъакни Манкъулидхуьруьн бадейривай кватнавай бендер журналистрив агакъярна. Ф.Пашаева лагъана:

- Исъатда Элетда 10 лезги хизан яшамш жезва. Къедилай вири хизанри "Самур" кхъида.

Дагъустандин Гьукуматдин Университетдин Бакудин филиалдин IV курсуна келзавай Альбина буба Абусалат Жалалова девирдин четинвилер кваз такъуна дидед члалалди газет акъудзавай "Самур"дин коллективдиз вичин разивал кьалурна ва 15 кас газетдив агудун патал гаф гана.

Гъахъверди Гъахъвердиева вичин ва кьве веледдин хизанри газет кхъида лагъана гаф гана.

Къарадагъ райондин ветеранрин комитетдин кыл Ягъа Адалова газет гъар са касдив кылди агакъярун четин тирди фикрида кьуна ихътин теклиф гана: Бакудай газет ветеранрин комитетдиз ракуррай ва келдайбуруни "Самур" инай кьачурай.

Мад са касди - Алижан Алижанова вичин ярар-дустарихъ галаз пуд газет кхъин патал гаф гана. Ада гъакни лагъана хъи, "Самур" газетдин ва "Сувар" ансамблдин коллективривай мярекатар кыле тухузвай вахтунда ада идара ийизвай автобусдикай менфят кьачуз жеда.

Вичин 90 йис хъанвай Абдул Султановавай рахадайла вичин накъвар хуьз хъанач. Ада: "Ибуру хвешивилин накъвар я", - лагъана. - "Зун нефтяник я. За Ватандин Члехи Дяведани иштиракна. Лубкбатанда яшамиш жезвай 70 йисан кьене сад лагъай гилер я заз ина лезги мярекат вилералди аказ."

Залдиз кватл хъанвайбурун тлалабуналди вичин шиирар келай С.Керимовади келдайбуруз газетдин эхиримжи тилитар, гъакни вичин са кьадар ктабар савкъват яз гана.

Межлисдин эхирда гзаф инсанри газет кхъена. Келдайбуру газетдихъ галаз санал "Сувар" ансамблдин касетар, дискар, цийи лезги ктабарни чпел агакъярун тлалабуна.

Яргъалди члугур мярекат лубкбатанвийрин рикляй хъана.

Самир ШАГЪМУРАДОВ,
Артур ШАГЪВЕЛЕДОВ.
Икьван гагъди "Самур" газет-

ЗАБРАТ

дин редакцияди кыле тухвай са мярекатдизни ухшар тушир и межлис. Чпин риклин кьастуналди чина нур авай шумудни са дишегъли кватл хъанвай иниз. Верци ихтилатар кьуд сятдин вахтунда давам хъана. Им сад-садахъ цигел хъанвай муькьва-кылибурун мярекатдиз ухшар тир.

Бакудин I-Забрат хуьре "Самур"дин коллективдивай и са шумуд йисан кьене келдайбурухъ

диз кьатлуниз жедай. Абуру лезги мелдиз кьедалди амалзава. Мехъерар ва маса крар мелер авуна кылииз акъудзава. Гуьуьлз физ гъазур хъанвай рушарин мескъуьжни санал цуз, кьайдадик кутазва абуру.

Гъа икй забратвиар газет кхъизни санал эгечна. "Самур" Азербайжандин лезгийрин кылин газет тирди, адаз куьмек гун гъар са лезгидин буржи тирди кьейд

галаз алакъяар яратмишиз хъаначир. Кылди ксар ара-ара редакциядиз зенг авуна чпиз газет кланзавайди малумарайтлани, редакциядин коллективдивай забратвийрин кылиив физ хъаначир.

15-ноябрдиз Валентина Иманкъулиевадин куьмекдалди газетдин кваллахдарар келдайбурухъ галаз гурушмиш хъана. Ада телефондай вичин 19 кьуншидин тарифар авунай ва абуруз газет кхъиз кланзавайди малумарнай. Гъакыкьатдани Бакудин машиностроительный заводдин кваллахдарар патал эцигнавай 9 мертебадин дараматда 20 кьван лезги хизанар яшамш жезва лагъайла, гзаф хвеш хъайи журналистри абурухъ галаз таниш хуьн кьетл авуна.

Валентинадин квалле цлуд дишегъли кватл хъанвай. Гъарад са райондай тир, алай вахтунда Бакуда яшамш жезвай абур сад-садав хайибур хъиз агатнавай. Гъа и карди журналистрин риклер чими гъиссерив ацлурзавай. "Самур"дин коллективдин гурушдиз абур хвешиз-хвешиз атанвай. Уьнуьгъви Валентинадин, яргунви Офелиядин ва Халидедин, калунхуьруьнви Разиятан, чпирви Зейнабан, яламави Ренадин, манкъулидхуьруьнви Фиренгизан, хуьлхуьви Незакетан, кузунви Кифаетан, стлурви Багъдасеран ихтилатрай 20 хизанди хийир-шииррихъ, мел-мехъеррихъ гъамиша санал иштиракзавайди хъсан -

авуна. Дишегълийри чи члал, меденият вилик тухунин важибуьликой гзаф веревирдер авуна.

"Самур" газетдин кылин редактор С.Керимовадин ихтилатрихъ абуру рикл алаз яб акална, Ада вичин цийи ктабар, "Самур" газетдин са бязи тилитар ва "Сувар" лезги ансамблдин касетар абуруз савкъват яз гана. Ахпа Роза Гъажимурадовади чи халкъдин кьадим манияр рикел хъана. "Силибирдин цуьк", "Самбурдин вац", "Суна чан", хътин манийри кватл хъанвайбурун риклер хуьтуьларна. Гъа икй вирибуру санал "Перизадаяр"ни лагъана.

На лугъумир, дишегълийрихъ халисан маничяри авай кьван. Вичин верци ва везинлу ванцелди лезгийрин кьадим манияр лагъай Незакета вири гъейранарна. Цлуд кьван мани лагъана ада, гафар рикелай алуд тавуна, макъмар какадар тавуна. Забратвийри чпин аялар муькьвадив келелай машгул жезвайди малумарна. Абуру мугъманривай ина "Сувар" ансамблдин концерт тешкил авун тлалабуна.

Ихтилатар гежелди давам хъана. Фериде Иманкъулиевади азербайжан члалалди теснифай шиирар келайдалай гуьгъуьниз вирида санал шкил ягъина яргъи йисарин дустар хъиз чара хъана "Самур"дин коллективни забратвиар.

Илагъе МЕГЪДИЕВА

SƏS VAR, SƏS VAR...

■ Hər dəfə təmtəraqlı Şadlıq saraylarından çıxanda uzun müddət özümə gələ bilmirəm; başım ağrıyır, ürəyim tez-tez döyünür, yorulur, özümə narahat hiss edirəm. Toydan sonra azı bir gün vaxt tələb olunur ki, istirahət edib, yenidən özümə gəlim. Toylar müsbət emosiyalarla yanaşı fiziki yorğunluq, əzginlik, baş ağrıları, iştahın pozulması və sairə kimi hallar da yaradır. Səbəbi toylarda həddindən artıq gur çalınan musiqidir. Bəli, bizə zövq verən, ləzzət gətirən, bizi müalicə edən musiqi bəzən əhval-ruhiyyəyimizi korlayır.

Söhbət qulaqbatırıcı səslərdən, onların insan səhhətinə təsirindən gedir. Xatırlatmaq istəyirəm ki, səs dalğaları tezliyi 16 herslə 20000 hers arasında dəyişən elastiki dalğalardır. Tezliyi 16 hersdən kiçik olan elastiki dalğalar infrasəs, tezliyi 20000 hersdən böyük olan elastiki dalğalar isə ultrasəsələr adlanırlar. Bu səslər insan qulağı tərəfindən eşidilmir. Tezliyi göstərilən intervallada dəyişən səs dalğaları isə insan qulağına çatacaq onda təsir yaradır. Qulaq pərdəsi altında yerləşən orta qulaq isə bu rəqəsləri "səs sümükçüyü"

adlanan kifayət qədər mürəkkəb bir elementlə daxili qulağa ötürür. Burada isə xüsusi bir mayenin içərisində əsəb hüceyrələri vardır ki, bunlar da öz növbəsində qulağı beyinlə əlaqələndirir. Uzun müddətli və güclü səs dalğalarının təsiri nəticəsində bu hüceyrələr "qocalır", dağılır və nəhayət məhv olur. Beləliklə, insan "ağır" eşitməyə başlayır, yaş ötdükcə isə eşitmə qabiliyyəti tamamilə itirir.

Praktikada səsin gücünü xarakterizə etmək üçün $d e s i b e l$ (dB) adlanan xüsusi bir vahiddən istifadə edirlər. Əgər səs dalğalarının gücü insan qulağının qəbul edə bildiyi gücün ən aşağı sərhəd qiymətindən 10 dəfə böyük olarsa, bu güc 10 dB, 100 dəfə böyük olarsa, -20 dB, 10 milyard dəfə böyük olarsa -100 dB və sairə olar. Məsəl üçün 6 metrlik məsafədə pnevmatik çəkicin (ondan kömür şaxtalarının da və ya asfalt yollarını təmirində istifadə olunur) yaratdığı səsin gücü 90 dB-dir, yəni gücün insan qulağının qəbul edə bildiyi ən aşağı sərhəd gücündən milyon dəfə böyükdür. Bizim qulağımız qeyri-xətti tezlik xarakteristikasına malikdir; belə ki, 20 hersdə qulağı -

mızın eşitmə qabiliyyəti 1000 hersdəkindən 60 dB qədər fərqlidir. Oduur ki, musiqi insan tərəfindən aşağı tezliklərdə daha yaxşı qavranılır. Musiqinin düzgün və təhrifsiz eşidilməsi üçün faydalı səslər küylərdən azı 20 dB böyük olmalıdır.

İndi də həyatda tez-tez rastlaşdığımız küylərin şkalası ilə tanış olaq:

Sakit otaq ----- 40dB
Sakit küç ----- 50dB
Adi danışmaq ----- 60dB
Səs - küylü küç ----- 70dB
Qorxulu səviyyə ----- 80dB
İdman avtomobili ----- 90dB
Motosikl, metro qatarı - 100dB
Güclü (gur) musiqi ----110dB
Ağrı yaradan səviyyə ---125dB
Reaktiv təyyarə -----150dB
Öldürücü səviyyə -----180dB

Metroda müasir pleyerlə musiqiyə qulaq asan dinləyici (razılışın ki, cibində pleyer, qulaqlarında ambaşur (stereotelefon) gəzdirən və ətrafına fikir vermədən öz ələmində olan gənclərlə son zamanlar tez-tez rastlaşırıq) dinləyici səsin gücünü metro qatarının yaratdığı səs-küylərə nisbətən 115-120

dB-ə qədər qaldırılmalıdır ki, onu eşidə bilsin. Bu isə səsin ağrı yaradan gücünə yaxındır. Bu vaxt onun qulağına sanki pnevmatik çəxik işləyir. Magnitofon kasetləri mağazalarında reklam edilən musiqini götürək. Bu ki, cana qəsdidir. Gənc satıcılar düşünməzlər ki, özlərini bir neçə ildən sonra eşitmə qabiliyyətini itirmək qorxusu altına salırlar.

Şadlıq evlərində toylarda çalınan musiqinin səsi bəzən 120-150 dB səviyyəsinə çatır ki, bu da insanların əsəb sisteminə mənfi təsir göstərir. Bu cür səslərin gücü qiymətçə reaktiv təyyarə mühərrikinin 10-15 metr məsafədə yarıda bildiyi səsin gücünə ekvivalentdir. Bu qiymət isə səsin ağrı yaradan səviyyəsidən xeyli böyükdür.

Son zamanlar aparılan elmi tədqiqatlar göstərir ki, səsin gücü 125-130 dB olduqda adamın iştahı tamamilə yox olur. Hörmətli oxucu! Düşünməyə dəyər, elə deyilmi?

BENYAMƏDDİN DAVUD,
BDU-nun dosenti, Azərbaycan
Jurnalistlər Birliyinin üzvü.

РИКІЕЛАЙ АЛАТДАЧ

Клубд йисуз Дагъустандин "Динамо" твар алай футболдин командадин вратарь хъайи ада футболдал рик алайбурун хиялра квахъ тийидай гел туна. Алатай асирдин 70-йисара и жегил футболлистдики, адан алакьунрикай Азербайжандин ва Дагъустандин газетрин чинриз гзаф макъалаяр акъатна.

1941-йисан 21 февралдиз Бакуда дидедиз хъайи Успатан спортдал аял чавалай рик алай. Бакудин 106-мектеб акъалтларай гада Азербайжандин Физкультурадин Институтдиз гъахъна. Сифте кършар кьунив эгечай Успат, гуйгуйнлай футболдикъ машгул хъана. Гададин алакьунрикай "Нефтчи" командадин тренерди хабар кьуна. Къве йисуз и командада, гуйгуйнлай Кисловодскдин командадин тренердин тлалабуналди анин командада кьугвана ам. Анжах ана эхиз хъанач Успатавай. Ам элкьвена "Нефтчи" диз хтана ва гъа чавалай и командадин твар-ван авай футболлист хъиз сейли хъана.

1941-йисан 21 февралдиз Бакуда дидедиз хъайи Успатан спортдал аял чавалай рик алай. Бакудин 106-мектеб акъалтларай гада Азербайжандин Физкультурадин Институтдиз гъахъна. Сифте кършар кьунив эгечай Успат, гуйгуйнлай футболдикъ машгул хъана. Гададин алакьунрикай "Нефтчи" командадин тренерди хабар кьуна. Къве йисуз и командада, гуйгуйнлай Кисловодскдин командадин тренердин тлалабуналди анин командада кьугвана ам. Анжах ана эхиз хъанач Успатавай. Ам элкьвена "Нефтчи" диз хтана ва гъа чавалай и командадин твар-ван авай футболлист хъиз сейли хъана.

Гьикъ ятлани кьисметди ам Дагъустан Республикадиз акъудна. А вахтунда Дагъустанда "Динамо" команда цийиз тешил хъанвай ва абуруз вратарь кланзавай. Успата вичин вири бажарагъ командадин твар жажуниз серфна. И йисар Успатан уьмуьрда, гъакин Дагъустан Республикадин футболдин тарихда чехи агалкьунрин йисар хъиз гъатна. "Динамо" ди зонадин турнирра фад-фад РСФСРдин чемпионвиллин твар кьачудай. 1975-йисуз Успат Рашидов Дагъустандин Гьуку-

матдин Университетдин юридический факультетдиз кьабул хъана. Инаг акъалтларна юрист кьвалахзавай Успат гъамша адалатдалди инсанрин ихтиярар хуьз алахъна, вичивай тлалабайбуруз гъилляй кьведай вири куьмекар гана.

Успат Рашидов 1998-йисуз 48 йиса аваз рагъметдиз феий хабарди ам чидай вирибурун риклер тларна. Гъа чавалай гъар йисуз Дагъустанда адан экъуь кьаматдиз бахшнавай футболдин турнирар кыле тухузва. Футболдал рик алай вишералди инсанри, Успатан дуствари, мукьва-кьилийри ам рикел хъизва. Успат Рашидован агалкьунар, ада кылииз акъудай крар инсанрин рикелай садрани алатдач.

Успат Рашидовахъ кьве хва ава, Абурукай сада - Исмаила бубадин рехъ давамарзава.

Роза ГЪАЖИМУРАДОВА

"ШАХДАГ" НА ВТОРОМ МЕСТЕ

В спортивном зале национальной Федерации волейбола прошел чемпионат страны по волейболу среди женщин. В группе "А" в рамках второго тура между собой играли волейболистки "Хатаи" (Баку) и "Зенит" (Баку). Столичное "дерби" запомнилось вялой борьбой и завершилось победой хатаинских волейболисток.

Вторая игра группы "А" между клубом "Шахдаг" (Гусар) и командой Гаха проходила в более интересной и упорной борьбе. Первая партия этого матча продолжалась до тридцати очков и завершилась победой "Шахдага" (30:28). Во втором сете гахские волейболистки взяли реванш со счетом 26:24. Но в последующих сетах представительницы Гусара оказались более удачливы - 26:24, 25:21. В группе "А" неожиданно единоличное лидерство захватил "Шахдаг", в активе которого 4 очка.

В единственной игре группы "В" клуб "Азеррейл -2" раз-

громил команду "Ветеран" со счетом 3:0.

Заключительная игра, состоявшаяся между командами "Шахдаг" и "Азеррейл - 2" завершилась поражением наших землячек. В итоге "Шахдаг" занял второе место.

В декабре начнется II тур чемпионата республики по

волейболу. Да, самая молодая волейбольная команда "Шахдаг" сейчас привлекает внимание профессионалов. Ну, а многочисленные болельщики с нетерпением ждут от девушек новых побед.

Лена ШИХКЕРИМОВА

НОВОСТИ НА ВСЕ ГОЛОСА

МУГАМ, ПОКОРИВШИЙ МИР

ВЕЛИЧАЙШИЙ ОБРАЗЕЦ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО НАРОДА ВНЕСЕН В СПИСОК ЮНЕСКО ШЕДЕВРОВ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

В Париже состоялась церемония по случаю внесения в список ЮНЕСКО выдающихся образцов нематериального наследия народов мира. За право включения в реестр шедевров человечества на сей раз боролись 70 стран. Среди огромного количества материалов внимание жюри во главе с писателем Хуаном Гойтисоло привлекли культурные ценности 28 государств. В их числе и наша страна. Наш мугам. Его на церемонии, помимо видеоматериалов, представлял Алим Гасымов. Ему одному среди всех было позволено показать номинанта "вживую" - человеку, артисту, ханенде, так много сделавшему, чтобы открыть мугам миру.

НАШЛИ КЛАД

Как минимум 80 золотых монет и еще два деревянных ящика с такими же монетами

обнаружили охотники за сокровищами примерно в 160 километрах от побережья штата Джорджия на пароходе "Рипаблик", затонувшем в 1865 году. Археологи и другие специалисты из американской корпорации "Одиссей мэрин эксплорейшн" на протяжении 10 с лишним лет вели поиски этого корабля, который в итоге был найден в августе этого года. По мнению экспертов, стоимость находившегося на борту "Рипаблик" груза золота превышает \$ 120 миллионов. Корпорация намерена провести продажу монет и груза с "Рипаблик". При этом фирма рассчитывает получить 100-процентную компенсацию за свою находку.

ЛЕНИНА ПЕРЕОДЕНУТ

Во время профилактических работ в Мавзолее Ленина, которые закончатся 29 декабря, тело покойного могут переодеть в новый костюм. Об этом сообщил профессор ВНИИ лекарственных и ароматических растений Юрий Денисов-Никольский. Как отметил профессор, за 30 лет наблюдений за телом Ленина, в которых он сам непосредственно принимает участие, костюм Ленина обновлялся 10 раз. Он напомнил, что когда Ленина похоронили в Мавзолее, он был одет в военный френч. "Но перед войной кому-то в голову пришла идея, что френч символизирует воинственный характер Владимира Ильича, и его срочно переодели в гражданский костюм", - рассказал Д. Никольский. По его словам, "с тех пор примерно через каждые три года покойному Ленину шьют одежду на заказ в ателье и переодевают". Одновременно обновляют и галстук в белый горошек, который мастера по пошиву называют "ленинским".

СПИТЕ НА ЗДОРОВЬЕ

Профессор Дэвид Шпигел из Стенфордского университета (штат Калифорния) полагает, что крепкий, здоровый сон по ночам может стать средством профилактики раковых заболеваний, а также помочь в борьбе со злокачественными опухолями.

Как известно, гормональный баланс человеческого организма зависит от того, как человек спит. А от баланса гормонов в свою очередь зависит развитие злокачественных опухолей. Вот, к примеру, гормон кортизол. Его выделение достигает максимума в организме перед рассветом, после чего вновь замедляется. Кортизол регулирует иммунную систему, в том числе и активность клеток, борющихся с опухолью. Гормон мелатонин выделяется мозгом также во время сна. Он предотвращает повреждение молекул ДНК, которое может привести к раку. У тех, кто работает по ночам, вместо того чтобы спать, мелатонин вырабатывается плохо. Исследование показало, что у женщин, работающих в ночные смены, риск развития рака груди больше. В общем, как говорит профессор Шпигел, хотя из-за рака можно потерять сон, все же лучше спать и "потерять" рак.

МОЛОДАЯ ЖЕНА АРАФАТ

Слухам об экстравагантности 40-летней Сухи и деньгах, которые выкладывает за ее любовь к роскоши 74-летний супруг из кармана палестинцев, посвящена программа CBS "60 минут". Подгото-

вил ее корреспондент Лесли Сталь. "В отличие от жителей Палестинской автономии, семья Арафата в Париже не в чем себе не отказывает", - констатирует он.

Некоторое время назад журналисты поинтересовались у Сухи, почему Захва - дочь Арафата - родилась в Париже, а не в Палестине. "Наш ребенок был зачат в Газе, но санитарные условия там ужасны", - нашла она. Чьим выбором - Ясира или Сухи - был Париж, остается загадкой. Как бы то ни было, во французской столице первая леди Палестины чувствует себя куда лучше, чем на родине.

Она вместе с 8-летней дочерью уже около года занимает целый этаж в гостинице "Бристоль", неподалеку от Елисейского дворца. Номер "люкс" и 19 комнат, расположенных на этаже, стоят 16 тысяч долларов за ночь.

Личное состояние "раиса" журнал Forbes оценивает в 300 миллионов долларов. Другие источники уверяют, что оно доходит до миллиарда долларов. В октябре Международный валютный фонд, куда поступил отчет палестинского министра финансов Салыма Файяда, сообщил: с 1995 по 2000 год из бюджета Палестинской автономии на личный счет Арафата было переведено около 900 миллионов долларов.

ЦИЙИВИЛЕР

АЗЕРБАЙЖАН ЧІЛАЛДИ

Кьиргъизистандин гьукуматдин телевидениди азербайжан члалалди "Бирлик" твар ганвай программа тешклинава. Сад лагъай эфирдиз передача кутугайди хъана. Программа вацра садра эфирдиз акъатда. Адан автор фадлай Бишкекда яшамеш жезвай Ровшан Бархударов я.

Программа Бишкекда авай "Азери" твар алай Азербайжандин Медениятдин Меркездин куьмекдалди арадал атанвайди я. Цийи программада Кьиргъизистанда яшамеш жезвай азербайжанвийрин уьмуьрдикай, Азербайжандин тарихдикай, адетрикай, медениятдикай, Кьиргъизистандинни Азербайжандин дуствилин алакьайри-кай ихтилатар кыле фида.

АРКТИКА ЦІРАЗВА

Алимри малумат гузвайвал, эхиримжи са шумуд вацран кьене Канададиз мукьвал зонада Арктикадин муркьвадин кьат виликандалай гзаф цїразва.

НАСА-дин алимри мурк вахтундидай фад цїразвайди, Англиядин алимди муркьвадин кьат 40 процент кьелечі хъанвайди кьейд ийизва.

Алай вахтунда чи планетада кыле физвай дегишвилери, гъавар кьвердавай чими хьуни XXI виш йисан эхирдалди Арктика тамамвилелди терг жеда лугъузва. И кар сеbeb яз чилин винел чехи дегишвилер кыле фида, инсанар баладик акатда.

“САМУР” ДИН МЕКТЕБ

АЛФАВИТ

■ Дуьньядин къадим халкъарикай тир лезгийри икван гагди вад алфавитдикай: алпан, араб, Усларан, латин ва кирил алфавитрикай менфят къачуна. Алпан (эрменийрин тарихдин чешмейра адаз “агван” лугъузва) алфавит 54 гьарфуникай ибарат тир. Чи эрадин сифте къилера 52 алпан гьарфуналди туькълурнавай хьинарни гьалтзава. И алфавит 9 ачух ва 43 ачух тушир фонемрикай ибарат я.

V асирдин эрмени маарифчи Месроп Маштоцан биограф Корюна хьизвайвал, 415-йисуз Месропа алпан алфавит “цийи хъувуна”. Тарихдин чешмейрай малум жезвайвал, Месропа лезгийр патал цийи алфавит туькълурнавач, виликан алфавит туькълурнава. Туькълурнавай алфавитдик 37 гьарф акатзава. И алфавитдикай лезгийри V-VII виш йисара менфят къачуна.

Арабри лезгийрин чилерин гзаф пай чапхун авурдалай гуьгъуьниз, яни VII виш йисан эхиррилай къил кутуна халкъди аджам алфавитдикай менфят къачуна. Им алпан ва араб гьарфикай туькълурнавай алфавит я. Къуруш хуьруьн Гъажи Зенги Буба пириин къванцел и алфавитдалди къелемдиз къачунавай, 788-йисуз талукъ хьинар ала. Машгъур лезги алим А.Р.Шихсаидова вичин 1984-йисуз Москвада урус члалалди чап хъайи “Дагъустандин эпиграфиядин гуьмбетар” табда аджамдалди хьенвай, XII-XIV виш йисариз талукъ гзаф текстер мисал яз гъанва. Аджамдикай лезгийри XX виш йисан 30-40-йисаралди менфят къачуна.

XIX виш йисан эхирра лезгийрин машгъур маарифчи ва алим, вич Мамрач хуьрай тир Къазанфар бег Зулфикаррова цийи лезги алфавит туькълурна. И алфавит ада вичин 1871-йисуз Темирхан-Шурада лезги члалалди басмадай акъудай “Куьре члалан илифар ва эвелимжи жуз” табда ганва.

Къазанфар бег Мамрачви урусрин машгъур алим П.К.Усларан информатор тир. Лезги члалан фонетика, морфология, гафарин состав ва мана-метлебар П.К.Услара вичин кумекчи Къазанфар бегдывай чирзавай. Гъавиллай алимди хъейи ва 1896-йисуз Тифлисада чапдай акъудай “Куьре члал” табдикъ гилани илимдин къиметлувал амазма.

Лезги члалаз “Куьредин члал” хътин твар гайи П.К.Услара вичин табда лезгийр патал туькълурнавай алфавитни ганва. И алфавит 49 гьарфуникай ибарат я ва адахъ 7 ачух, 42 ачух тушир фонем ава. Урус гьарфарин кумекдалди вири лезги фонемар къалурун мумкин туширвиллай П.К.Услара 37 гьарф урус, 12 гьарф латин ва гуржи графикайрин бинедал алаз туькълурнава.

Архивдин материалрай аквазвайвал, лезгийри Усларан алфавитдикай XX асирдин 20-йисаралди менфят къачуна. 1911-йисуз Тифлисада и алфавитдалди лезги алим Абужафер Мамедован “Куьре члалан илифар ва келун патал сифтегъан жуз” твар ганвай учебник чапдай акъатна. Усларан алфавитдалди хьенвай са къадар документарни жагъанва.

Совет гъукуматди лезгийрин са къадар къадим адетрихъ галаз санал алфавитни дегишарна. 1928-йисуз лезгийр латин графикадал элячлиз мажбур авуна. 1938-йисуз мадни Совет гъукуматдин тапшуругьдалди лезги алфавит дегишарна ва кирил графикадал бинедал алаз туькълур хъувуна. И карди лезги члалаз къацл гана. Латиндал элячлайла, лезги члалан 48 гьарф хвенвай. Амма кирил графика кардик кутурла, са къадар халисан лезги гьарфар арадай акъатна. Урусрин 33 гьарфунихъ абурун аналогар авачирвиллай 12 лезги фонем арадай акъудна ва чи алфавитдиз лезги члалаз герек тушир **ё, щ, э, ю, я** хътин урус гьарфар гъана.

Алай вахтунда лезги алфавитда 45 гьарф ава. Ибурукай 11 гьарфуниз ачухбур лугъуда: **а, е, ё, и, о, у, уь, ы, э, ю, я**. И гьарфари я са ачух сес къалурда, я ачух сесни адалай вилик къевзвай /й/ сес санлай къалурда (**е, ё, ю, я**).

33 гьарфуниз ачух туширбур лугъуда, абуру ачух тушир сесер къалурда: **б, в,**

г, гь, гь, д, ж, з, й, к, къ, къ, кл, л, м, н, п, пл, р, с, т, тл, ф, х, хь, хь, ц, цл, ч, чл, ш, щ, ъ.

Са гьарф (**ь - хъуьтуьл лишан**) я ачухбурук, я ачух туширбурук акатзава, а гьарфуни къилдин са сесни къалурзавач. Лезги гафара а гьарф, вичелай гуьгъуьниз къевзвай ачух гьарф чараз келун лазим тирла, адакай менфят къачуда: дуьнья, Эльнур ва ихътин маса гафара.

Лезги хъинра са бязи гьарфари талукъ тир сесер къалурунилай гъейри маса везифаярни тамамарзава. Месела, **в** гьарфуни талукъ тир плузаррин фердин ван авай сес /в/ къалурдайди хъиз, вичелай вилик квай гьарфуналди хьенвай сесинин лабиалвални (плузаррин тах хъун) къалурда. Месела, “къевзва” гафуна сад лагъай **в**-ди /къ/ сесинин лабиалвал, къевд лагъай **в**-ди къилдин плузарин сес /в/ къалурзава.

Е гьарфуни /й/-ни /э/ сесер санлай къалурунихъ галаз ачух тушир сесин гуьгъуьнлай къевзвай /э/ сесни къалурдай адет хъанва. Месела, сесер, пепе, къеле ва мсб. Ихътин гафара **е** гьарфуни /э/ сес къалурзава.

Ь (клевн лишан) гьарфуникай лезги хъинра гзаф метлебра менфят къачузва: а) къилдин сес къалурун патажай: ваъ, неъ, Муьминат ва мсб; б) маса лишандихъ галаз санал са къилди гьарф арадиз гъун патажай. Ихътин гьарфар пуд ава: **гъ, къ, хъ**; в) урус гафара гуьгъуьнлай къевзвай ачух гьарф чараз келун патажай: съезд, объект ва мсб.

К, П, Т, Ц, Ч гьарфар, чпин везифайрал гьалтайла, къетлен гьарфар я. Абуру гагъ талукъ тир гужлу жуфт сесер, гагъни гъабурун зайиф таяр къалурда. Месела, “акъна” гафуна **к** гьарфуни гужлу /к/ сес, “экечна” гафуна зайиф /к/ сес къалурзава. “Яц” гафуна **ц** гьарфуни зайиф /ц/ сес, “цан” гафуна гужлу /ц/ сес къалурзава.

ЛЕЗГИ АЛФАВИТ ВА ГЪАРФАРИН ТИВАРАР

А а (а)	С с (эс)
Б б (бэ)	Т т (тэ)
В в (вэ)	ТІ тІ (тіэ)
Г г (гэ)	У у (у)
Гь гь (гъэ)	Уь уь (уь)
Гь гь (гъэ)	Ф ф (эф)
Д д (дэ)	Х х (ха)
Е е (е)	Хь хь (хъа)
Ё ё (е)	Хь хь (хъа)
Ж ж (жэ)	Ц ц (цэ)
З з (зэ)	ЦІ цІ (ціэ)
И и (и)	Ч ч (че)
Й й (й)	ЧІ чІ (чіэ)
К к (ка)	Ш ш (ша)
Къ къ (къа)	Щ щ (ща)
Къ къ (къа)	Ъ ъ (клевн лишан)
КІ кІ (кіа)	Ы ы (ы)
Л л (эль)	Ь ь (хъуь-туьл лишан)
М м (эм)	Э э (э)
Н н (эн)	Ю ю (ю)
О о (о)	Я я (я)
П п (пэ)	
ПІ пІ (піэ)	
Р р (эр)	

ЧИДАЧТИА - ЧИРА!

Лезги элифрикай дуьз менфят къачун паталди агъадихъ галай гьарфар гьикл кхьидатла ва келдатла чира

Гь - гъуцар, гъал, гъаб, гъуьр, гъвергъвер, гъед
Гь - гъуьл, гъекъ, гъер, гъуьм, гъерт, гъуьрмет
Къ - къав, къай, къад, къеме, къвал, къен
Кь - къвал, къал, къвед, къенер, къел, къил, къев
КІ - кіарас, кел, квалах, клубан, кіам, клунчі
ПІ - пини, піпІ, пір, плузар, піил, пивитІ
ТІ - тіанур, тіапар, тіач, тівал, тіуб, тіенкъ
Уь - уьлчи, уьзден, уьлен, уьлуьган, уьнуьг, уьцлуь
Хь - хъалхъам, хъалхъас, хъама, хъач, хъвехъ, хъварц
Хь - хъар, хъел, хъирхъам, хъахъ, хъурхъур
ЦІ - цай, цайлапан, цам, цилих, цилл, ціклів
ЧІ - чагъан, члатІ, члемерук, чичІ, чігьичігь, чіж

ТИВАРАР

Келдайбуру чавай 1966-йисуз Москвада чапдай акъатай “Лезги члаланни урус члалан словарда” (Туькълурайбур Б.Талибов, М.Гъажиев) гъатнавай тарарин, къушарин, гъайванрин ва гъашаратрин тварар гун тлалагнава. Агъадихъ чна словардикай менфят къачуна бязи тварар гузва.

ТАРАР

верхи тар - береза
верши тар - осина
гийин тар - граб
гъерши тар - клен
гъулцин тар - липа
жиклидин тар - шиповник
жумун тар - айва
игид тар - лох
инжил тар - инжир
инид тар - боярышник
ичин тар - яблоня
кицикдин тар - мушмула
къавах - тополь
къарагъаж - карагач, вяз
къарбу - дикая груша
машмаш, къенси - абрикос

къеред члере - лоза дикого винограда
кіерецдин тар - орешник
марцар - черемуха
мегъуьн тар - дуб
пипин тар - бук
пини - черешня
шурван пини - вишня
тутун тар - тутовое дерево
цілпрепидин тар - тутовое дерево с черными ягодами
ципиці тар - виноград
чумал тар - кизиловое дерево
чъухвер - груша
члахмар - сорт поздней груши
члухлумпІ - калина

ГЪАЙВАНАР

балклан - лошадь
барцлак - буйволенок
бахъу - старый буйвол, старая буйволиця
бацил - козленок
бугъа - бык
гамиш - буйвол
гъер - баран
гъеці - козленок
даве, лавар - верблюд
нар деве - крупный породистый верблюд
жейран - джейран
жекъи - поросенок
жунгав - бычок
сикІ - лиса
суван яц - тур
кал - корова
кац - кошка
кач - сука
кел, кел гамиш - буйвол

келче - молодой буйвол
киці - собака
къабан - кабан, вепрь
къуьр - заяц
кел - барашек
лам - осел
шаркІунті - осленок
лекъен - пантера
муьнуьгъ - барсук, крот
пеленг - тигр
цуцул - белка
лекъен - леопард
мирг - олень
жанавур - волк
катиар - мул
вак - свинья
цегъ - коза
хундуз - бобер
къуьгъуьр - еж
хъалхъас къиб - черепаха

КЪУШАР

ачкар - фазан
девдев - маленькая серая птичка
кард - сокол
кард - горлица
керекул - сорока
кукупІ - кукушка
куткупІ - удод
леглег, ківаркІвалаг - аист
клекле - дятел

лекъ - орел
липілипі - ястреб
лиф - голубь
пехъ - ворона
парла - птенец куропатки или фазана
тангу - вид коршуна
чалагъан - коршун
чубарук - ласточка
члагъ - галка

ГЪАШАРАТАР

бев - фаланга
бувун - большая волосатая муха
бугъубугъ - слепень
ветІ - комар
гъамбард къиф - крыса
чігьичігь - цикада
ккілам, хенці шукІва - клещ
къиб - лягушка
пепе - жук
шурван пепе - божья коровка
ругвал, зили - пиявка
тіветІ - муха

хурлинкі, чурчул - ящерица
хуз - оса
цегв - муравей
къиф -мышь
чепелукъ - бабочка
чіж - пчела
члут - блоха
шкъуьнт - улитка
шутІ - клоп
япатІул - уховертка

ЦИЙИВИЛЕР

ШЕКИ

Къадим Шекида эхиримжи йисара хъсанвилехъ ахътин дегишвилер кыле фенва хьи, шегьер чир хъижез-мач. Къве йис инлай вилик ина Олимпиядин комплекс эцигнай. Шекидин Олимпиядин комплексда гила къецепатан уьлквейрин спортсменарни акъажунриз гъазур жезва.

Маса рекъерайни Шеки къвердавай абад жезва. Ина цийи паркар ва рекъер ачухарнава, "Деде Къоркъудан" къвал ва майдан, театрдин ва телекоммуникациядин дараматар гуьнгуьна хтунва. "Союкъбулах" твар алай базада туристар патал цийи кыледай къулай шартлар яратмишнава. Шегьерда набут аялар патал "Мурад" твар ганвай реабилитациядин меркез эцигнава.

И йикъара Шекида мад са вакъиа кыле фена. 35 агъзур агъалири менфят къачун патал Ашагъи Гуьйнуьк хуьре ракъун рекъин станциядин дарамат эцигна жемагъин ихтиярда вуганва.

Райондин мадаравални вилик физва. 1990-йисалай инихъ вичин къвалах акъвазарнавай Шекидин Ипеқдин Комбинат кардик кутунва. Исятда ина 700 касди къвалахзава. Са къве йисалай комбинатдин къвалахдаррин къадагъ 1500-дав агакъда. Райондин халичаар хразвай карханани гуьнгуьна кутунва. Ина хразвай халичаар маса гун патал Америкадин Садхъанвай Штатриз, Германиядиз ва Франциядиз ракъурун къетл авунва.

ХАЧМАЗ

Алай йисуз кардик кутунвай "Кавказ" твар ганвай консервийрин заводди райондин агъалириз мадаравал мадни вилик тухудай мумкинвал гуда. Карханади гъар йисуз вад райондин - Хачмаз, Къуба, Къцар, Девечи ва Сиязан районрин агъалиривай 30 агъзур тон помидорар, 20 агъзур тон салан магъсулар, 5 агъзур тон майваар, 10

агъзур тон як ва маса затлар маса къачуна гъасилда ва консервийрин 50 процент къецепатан уьлквейриз ракъурда. Цинин йисуз заводди агъзуралди лежбердивай магъсулар маса къачунва.

Районда эхиримжи са йисан къене маса эцигунарни кыле тухванва. Санлай Хачмаза 12 цийи мектеб, са музей, чехи парк, 6 хуьре цийи мукъвер эцигна кардик кутунва. 6 хуьр хъвадай цивди таъмин хъанва.

Хачмаз райондик акатзавай Худат шегьерда ва Набран поселокдани дегишвилер физва. Худат шегьерда са шумуд цийи дараматар, Набранда цийи комплексар эцигнава.

НОВЫЕ СТИХИ

ЛЮБИМОМУ

Хочу с тобой, любимый мой,
Во тьме ночи зажечь свечи.
Хочу с тобой найти, родной,
Покой души я в этот вечер.

Хочу смотреть я нежно-нежно
В глаза твои, любимый мой.
Ты, как всегда, со мной небрежен,
Моей руки коснись рукой.

Хочу забыть я ненадолго,
О всех обидах, что вокруг.
И наслаждаться долго-долго,
От сладости слиянья губ.

Хочу в тебе зажечь огонь я,
И, если пламя не сожжет нас,
То значит нет любви давно,
Печаль, тоска лишь посетят нас.

Анна БАРТКУЛАШВИЛИ

Я УЙДУ

Я уйду, конечно, если ты захочешь,
Растворюсь, как синий в тишине туман.
Видишь, дождь над нами горестно хохочет,
Видно, наш союз - это лишь обман.

Я уйду, конечно, если ты захочешь,
Навсегда уйду я из мечты твоей.
Так почему же сердце как лава клокочет,
Но тебе нет дела до любви моей.

Я уйду, конечно, если ты захочешь,
Унесусь я вдалеке словно птичья трель
Но если ты меня вновь вернуть захочешь,
Ни за что на свете не вернусь, поверь.

ВНИМАНИЮ ЛЮБИТЕЛЕЙ ЛЕЗГИНСКОЙ МУЗЫКИ

20-го декабря в 16⁰⁰ во Дворце Химиков города Сумгаит состоится праздничный концерт с участием лезгинского ансамбля "Сувар".

Орг. комитет.

ГАФАЛАГ

эвекъарун - возмещать
эл атун - потеря сознания у роженицы
(после родов в результате кровотечения)
элецлун - разомлеть;
ам чимивилай элецнава - он разомлел
от зноя, жары

эгъвел гун - окучивание;
эгъвел гун - окучивать (что -л.).

эчи - талия;

гыл эчлез янва - подбоченился

юг, югарар - сжатый хлеб

юг авун, югарар авун - молотить хлеб

юрк, юрквар - шест

юрквал клеорецар гатиклун - сбивать
орехи шестом

юрк хътин яргъи - длинный как шест
юрф - 1) заплечье; 2) широкая деревянная
лопата

ягъв - косогор

ялтан кларас - эфедра

япатул - ухвертка

яргъ - длина;

яргъ алай - длинный

яхул - лак, лакец

яхул даллай - а) название мотива с
рефреном; б) длинный разговор

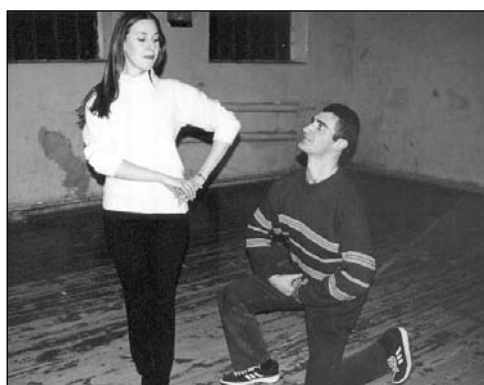
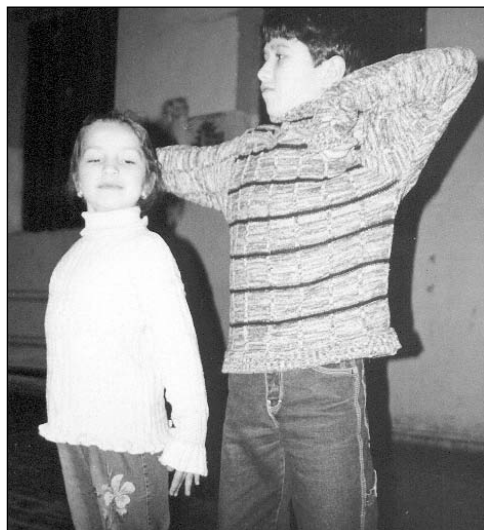
ОБЪЯВЛЕНИЯ

Газета "Самур" и ансамбль "Сувар" готовят молодежный вечер "ДЕМ", который состоится в одном из ресторанов города Баку в середине декабря этого года. Если у вас появятся интересные идеи, касающиеся "ДЕМ"а звоните к нам. Будем рады с вами сотрудничать.

Ансамблю "Сувар" срочно требуются музыканты, а также профессиональный танцор - учитель лезгинских танцев.

Тел: 32-92-17

УРОКИ "ЛЕЗГИНКИ"

Школа танцев организованная редакцией газеты "Самур" в городе Баку имеет большой успех среди лезгинской молодежи. Начинающие танцоры с удовольствием изучают элементы классической "Лезгинки". Все больше становится желающих научиться красиво и грамотно танцевать.

"САМУР"

Главный редактор
Седагет КЕРИМОВА

Адрес редакции:
370146 Баку, Метбуат
проспекти, 529-й квартал,
Издательство "Азербайджан",
этаж 3, каб. № 101.
e-mail: samur@nm.ru
www.samur.nm.ru

Расчетный счет
26233080000
1-й Ясамальский филиал
ОУАБ г.Баку
код 200037
ВОИН 130024708

Газета
зарегистрирована в
Министерстве печати и
информации
Азербайджанской
Республики. Рег. № 78

Индекс: AZ 1073
Тираж: 2000
Заказ: 5408
Тел: 32-92-17,
(850) 320-74-05